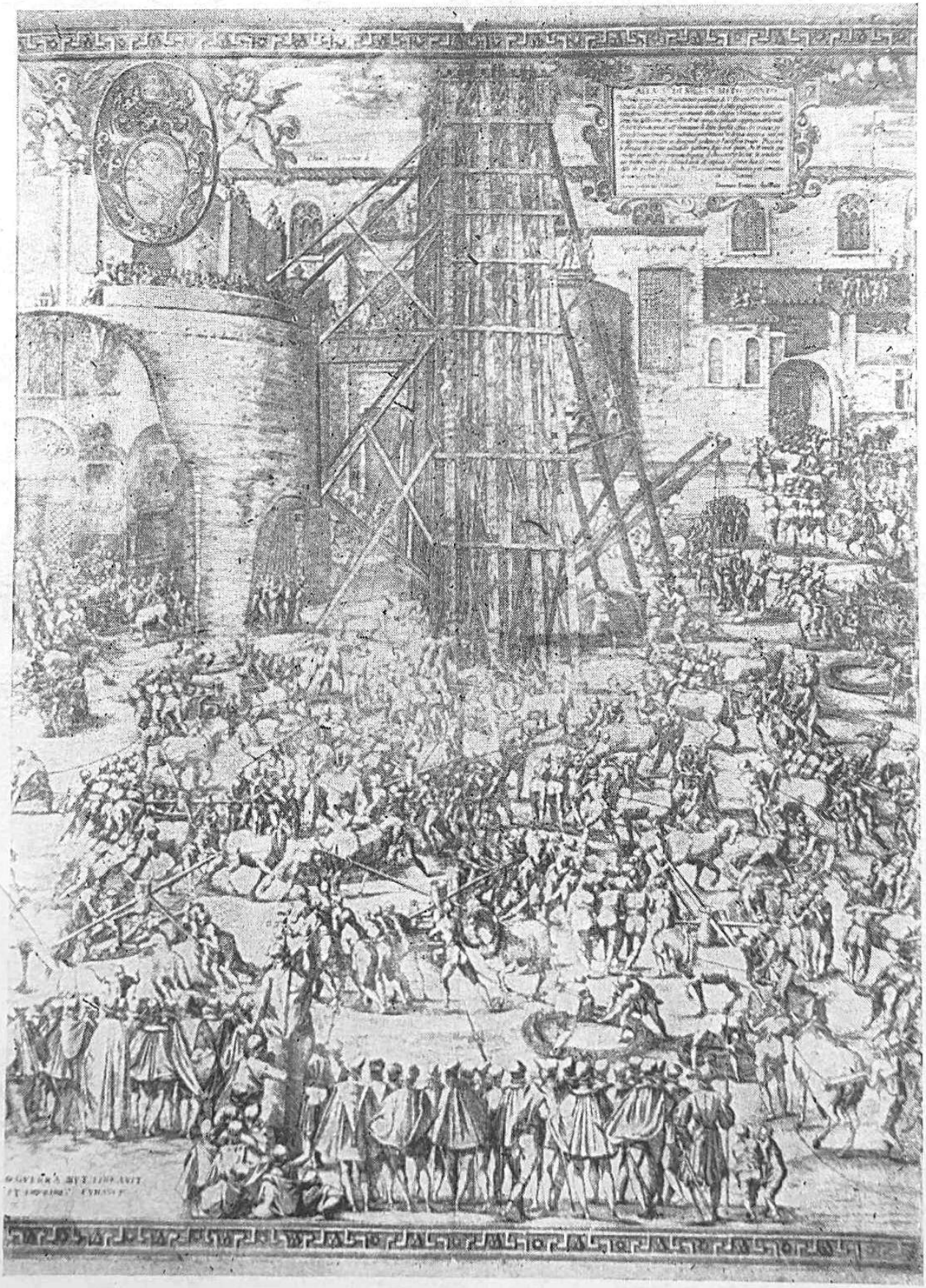

KATALOG IZLOŽBE
BOGIŠIĆEVE ZBIRKE IZ CAVTATA

ZAGREB — DUBROVNIK — CAVTAT 1959.

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI

Odjel za likovne umjetnosti

Na naslovnoj stranici
detalj bakroreza »Podizanje obeliska u Rimu«
od Bonifacija Natale, dalmatinskog bakroresca

Urednik
akademik LJUBO BABIĆ

Predgovor: akademik CVITO FISKOVIĆ

Katalog: LJERKA GAŠPAROVIĆ

Izbor eksponata za izložbu izvršili
akademik LJUBO BABIĆ i akademik CVITO FISKOVIĆ

KATALOG IZLOŽBE BOGIŠIĆEVE ZBIRKE IZ CAVTATA

ZAGREB—DUBROVNIK—CAVTAT 1959.

PREDGOVOR

U svom nastojanju da spasi kulturnu i umjetničku baštinu na našem Jadranu Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti je preuzela na čuvanje Bogišićevu knjižnicu i zbirku, koja je bila donedavna smještena u neprikladnim prostorijama jedne cavtatske kuće. Dobivši tu ostavštinu istaknutog naučenjaka i jednog od prvih pravih članova Akademije, Historijski institut Jugoslavenske akademije u Dubrovniku je obnovio renesansni dvor nekadašnjeg cavtatskog predstavnika Dubrovačke Republike, vrativši mu ljepotu i sklad ranijeg izgleda i rasporeda, koji su bili nagrđeni tokom prošlog stoljeća.

Knežev dvor u Cavtatu je obnovljen ne samo da se u njemu čuva dragocjena Bogišićeva knjižnica i izloži dio njegove zbirke, već da se tu okupe svjedočanstva kulturnog naslijeđa cavtatsko-konavoskog kraja i da se u njegovim prostorijama omogući proučavanje okupljene građe i tako nastavi posao, koji je u širokim potezima začeo sam Bogišić.

U dvorani i u okolnim sobama izložene su numizmatička zbirka, zbirka starinskog oružja, arheološki ulomci antičkog Epidaura i okolice, koji su se počeli okupljati u ovom Dvoru već u 18. stoljeću, rijetke knjige i rukopisi, pa nekoliko slika drugog istaknutog Cavtaćanina, slikara Ulaha Bukovca, čiju bi rodnu kuću sred onog lijepog primorskog mjesta također trebalo pretvoriti u umjetnikov memorijalni muzej.

U građi, koju nam je Bogišić ostavio, ističe se zbirka gravira, koja broji preko deset tisuća listova, te čini jednu od najvećih jugoslavenskih grafičkih zbirki. Dok se Bogišićeva knjižnica, njeni inkunabuli i rukopisi odavna spominjahu, ova zbirka je sve donedavna bila skoro nepoznata. Po Oslobođenju se prišlo njenu uređivanju, koje nije još sasvim dovršeno, ali je upoznata njena vrijednost i sastavljen popis po autorima i po nacijama. Godine 1954. bilo je izloženo u Cavtatu dvjesta i pedeset listova, a sada se evo nekoliko izabranih listova izlaže u Zagrebu, a zatim i u Dubrovniku.

Zakonodavac, koji je sastavio crnogorski Imovni zakonik, u kojemu je uskladio drevne pravne narodne običaje i ondašnje zakone, sabirač etnografske građe i pravnih običaja južnih Slavena, istraživač pravne povijesti starog Dubrovnika, numizmatičar i sakupljač starih isprava i rijetkih knjiga, Valtazar Bogišić (1834.–1908.) ili kako se u svom intimnom krugu nazivao, Baldo, skupljao je i grafičke listove putujući po različitim zemljama Evrope i Azije i čuvao ih u svojoj knjižnici u Odesi i u Parizu, odakle su prenesene sa ostalom njegovom ostavštinom

u Cavtat i zaslugom njegove sestre Marije Pohl-Bogišić skupa sa knjižnicom poklonjene cavtatskoj općini.

Kao što je slovenski polihistor I. W. Valvasor okupio u 17. stoljeću svoje albume bakroreza i drvoreza sa namjerom, da ih upotrebi pri izradi svojih naučnih i umjetničkih radova, tako je i Bogišić, čini se, skupljao gravire za ilustriranje eventualnog izdanja velike Slavenske enciklopedije, koju je ovaj pisac Slovenskog Muzeuma zamišljao. Stoga među listovima ima ponajviše portreta povijesnih ličnosti, veduta predjela i gradova, pa narodnih nošnja. Ali vjeran dubrovačkim tradicijama, gdje je oduvijek, a osobito tokom 18. stoljeća bilo kolekcionera, koji su voljeli grafičku umjetnost, Bogišić je skupljao gravire i zbog njihove umjetničke vrijednosti. Stoga je sačuvao i okupio rijetke i dobro sačuvane listove izrađene u različitim tehnikama, koji su otiskivani samo u ograničenom broju. Tu je nađeno na okupu nekoliko istaknutih djela njemačkih, francuskih, engleskih, nizozemskih, talijanskih, ruskih, austrijskih i poljskih grafičara ponajviše iz 17., 18. i 19., ali ih ima i nekoliko iz 16. pa čak i 15. stoljeća.

Kao bibliofil on je osobito skupljao slavenske inkunabule, pa je dosljedno tome sabirao i rijetke dragocjene listove starih jugoslavenskih majstora od 16. do 19. stoljeća: Julija Glovića, Natala Bonifacija, Andrije Schiavone-Medulića, Martina Rote-Kolunića, Petra Mančuna, Anastasa Jovanovića, Ivana Zaschea i ostalih.

Tim listovima Bogišićeva zbirka za nas ima posebno značenje, dok se vrsnoćom i brojem svojih gravira ubraja među najveće i najznačajnije grafičke zbirke u našoj zemlji. Ti listovi pokazuju presjek grafičkog umjetničkog stvaralaštva tokom stoljeća, a ujedno otkrivaju i naš doprinos u tome. Popunjavaju također raznolikost umjetničke baštine, koja je, usprkos bezbrojnim nedaćama, stvorena i okupljena tokom stoljeća na našoj obali. Stoga je i bilo potrebno, da se konačno nekoliko njenih listova pokaže široj javnosti i izvan Bogišićeva i Supilova, Bukovčeva i Zorina zavičaja.

C. Fisković

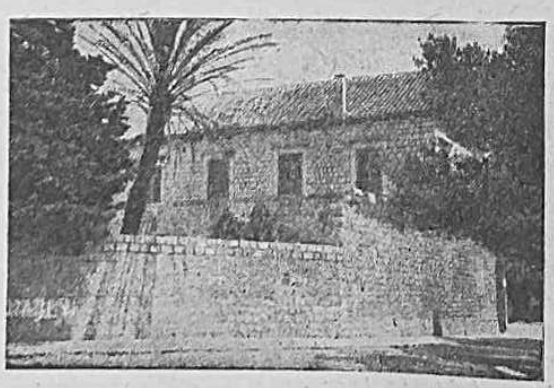

Knežev dvor u Cavtatu

PREFACE

In its endeavours to rescue the cultural and artistic heritage on our Adriatic, the Yugoslav Academy of Sciences and Arts has undertaken the safe keeping of Bogišić's library and collection, which until recently were housed in unsuitable rooms in a Cavtat building. Having become the recipient of the heritage of this our prominent scientist and one of the first full members of the Academy, the Historical Institute of the Yugoslav Academy in Dubrovnik has restored the Renaissance Palace of the one-time Cavtat representative of the Republic of Dubrovnik, returning to it the beauty and harmony of its former appearance and inner arrangement, which were deformed in the course of the last century.

The Prince's Palace at Cavtat has been restored not only to keep Bogišić's invaluable library and to exhibit a part of his collection, but also to assemble the evidence of the cultural heritage of the Cavtat region and to make it possible to study in its rooms the collected material, thus to go on with a work commenced on a broad basis by Bogišić himself.

The hall and the neighbouring rooms contain a numismatic collection, a collection of ancient weapons, archaeological remains of ancient Epidaurus and its environs, rare books and manuscripts, as well as several pictures by another prominent Cavtat man, the painter Ulaho Bukovac, whose house of birth in the midst of that beautiful seaside town ought also to be transformed into a memorial museum of the artist.

Among the material left behind by Bogišić worthy of note is a collection of engravings numbering upwards of ten thousand folios and constituting one of the largest Yugoslav graphic collections. Whilst Bogišić's library, its incunabula and manuscripts have been mentioned since a long time past, this collection was almost unknown until recently. After the liberation of the country its arranging was commenced – a work that so far has not been finished. Its value is now known, and a list has already been made according to the authors and nations. In 1954, there were exhibited at Cavtat two hundred and fifty folios, whereafter a number of selected folios were exhibited in Zagreb and then in Dubrovnik.

Valtasar Bogišić (1834–1908), or Baldo, as he was called in his intimate circle, law-maker, who composed the Montenegrin Properties Law

in which he put into harmony the ancient juridical folk customs and the laws of the time, collector of the ethnographical material and juridical customs of the South Slavs, explorer of the juridical history of Old Dubrovnik, numismatist and collector of ancient documents and rare books, used to collect graphic folios during his travels through various European and Asiatic countries. He would keep the material collected in his libraries in Odessa and Paris, from where it was transferred together with the remaining legacy to Cavtat. To his sister, Marija Pohl-Bogišić, goes the merit that everything – the library included – was presented to the Cavtat municipality.

As the Slovenian polyhistor, I. W. Valvasor, assembled in the 17th century his albums of copperprints and woodcuts with the intention to use them in the elaboration of his scientific and artistic works, so it would seem Bogišić was collecting engravings for the illustrating of a possible edition of a large Slav Encyclopaedia, which was conceived by this writer of the Slovenian Museum. Therefore the folios contain mostly portraits of historical personalities, landscapes, views of various towns and pictures of folk costumes. But faithful to Dubrovnik traditions – traditions of a city always boasting of collectors (especially in the 18th century) fond of graphic art –, Bogišić was keen on collecting engravings also for the sake of their artistic value. That is why he acquired and kept rare and well-preserved folios executed in various techniques – folios that were printed only in limited numbers. Here we can find assembled several prominent works of German, French, English, Dutch, Italian, Russian, Austrian and Polish graphic masters, mostly from the 17th, 18th and 19 th centuries, but there are some from the 16th and 15th centuries.

As a bibliophil, he was especially fond of collecting Slav incunabula, so he used to collect also rare and precious folios by the old Yugoslav masters between the 16th and 19th centuries, to mention Julije Glović, Natal Bonifacije, Andrija Schiavoni-Medulić, Martin Rota-Kolunić, Petar Mančun, Anastas Jovanović, Ivan Zasche and others.

Thanks to these folios Bogišić's collection assumes for us a special significance, while by virtue of its quality and the number of engravings it belongs to the largest and most conspicuous graphic collections in this country. These folios reflect the average of graphic artistic creation through the centuries, and at the same time they show our contribution in this field. They likewise complement the richness of the artistic heritage, which, in spite of innumerable setbacks has been created and assembled on our coast through the centuries. Hence the necessity to show some of its folios to the broad public also outside of Bogišić's, Supilo's, Bukovac's and Zorin's native soil.

C. Fisković

BONIFAZIO NATALE

(Šibenik 1537.?–1592.)

dalm. bakrorezac

Po ocu pripada staroj šibenskoj obitelji. Majka mu je bila iz obitelji Tersunića. Školovao se vjerojatno u Veneciji. G. 1575. odlazi sa svojim zemljacima na hodočašćenje u Rim. Tu se razboli i konačno definitivno nastani, gdje se oženio Magdalenom Guerrinijevom, sa kojom je imao dvoje djece. Njegov boravak u Rimu može se rekonstruirati prema podacima iz zapisnika kolegija sv. Jeronima u Rimu. Tako saznajemo, da je tamo sigurno živio od 1579. do 1592. god. i da je u toj bratovštini vršio razne dužnosti. Potkraj života, čini se, da živi ipak u teškim prilikama i tako u siječnju 1592. g. zbog bolesti napušta Rim i odlazi u svoje rodno mjesto Šibenik, gdje već u februaru umire.

Bonifazio je rezao u bakar slike talijanskih majstora, geografske karte i knjižne ilustracije. Sačuvana su svega 52 bakroreza, od kojih su neki signirani. Sve su njegove karte savjesno i čisto izrađene, a često su ilustrirane lijepim paysageom. Najviše je poznat po ilustracijama knjige publicirane u Rimu 1590. g. »Della transportazione dell'Obelisco Vaticano et della Fabriche dal Cavalier D. FONTANA architetto di sua Santita. Intagliato da NATAL BONIFATIO da Sibenico« 1590. g. (drugo izdanje 1604. u Napulju). U ovim bakrorezima, po kojima su kasnije izrađene velike freske u Vatikanskoj knjižnici, dostigao je Bonifazio vrhunac svog umijeća. Oni su i veoma važan kulturno-povijesni dokumenat. Interesantne su suvremene nošnje i običaji prigodom velikih svečanosti, ali još su važniji prikazi raznih fazá pri građenju nove crkve sv. Petra. Na listu »Blagoslov obeliska« prikazana je crkva sv. Petra, onakva kakva se imala izgraditi po Michelangelovoj zamisli.

Bonifazio uživa veliki ugled među najboljim talijanskim bakrorescima druge pol. 16. st. Spominju se i neke njegove figuralne kompozicije, od čega nije nažalost ništa sačuvano.

1. »Podizanje obeliska u Rimu«, 51 × 101 cm (bakrorez).

CRANACH LUCAS

(Kronach, Bavarska 1472. – Weimar 1553.)

njem. slikar, bakrorezac, graver i desinater

Uči kod oca. Seli se u Wittemberg. Od 1502.–1504. živi u Beču. G. 1508. u Nizozemskoj. Dva puta je gradonačelnik u Wittembergu, 1537. i 1542.

Od 1550.–1552. u Augsburgu i Innsbrucku, dvorski slikar saksonskih knezova izbornika. Vraća se u Wittemberg 1552., povlači se u Weimar i tu umire. Značajan je po portretima, zatim po biblijskim i mitološkim scenama (Venera u Lenjingradu).

2. »Sv. Ivan«, 30 × 18 cm (bakrorez)

KLOVIĆ JURAJ (Giorgio, Giulio) Clovio
(Grižane, Hrv. Primorje 1498. – Rim 4. I. 1578.)
hrvatski minijaturist i medaljer

O njegovu školovanju ne znamo mnogo. Od suvremenika saznajemo, da je imao humanistički odgoj, a njegov prijatelj Giorgio Vasari govori, da se Klović već sa 18 godina istakao kao talentirani crtač. Prvi put posjećuje Italiju 1516. g. Tamo je primljen kod obitelji Grimani – velikih zaštitnika umjetnika – za koje je crtao medalje. Spominje se Klovićev prvi pokušaj reproduciranja u boji »Madone« od A. Dürera, za koje djelo Vasari kaže, da je rađeno ingenioznim načinom i profinjenim duhom. Njegov učitelj Giulio Romano odmah zapaža izvanredni talenat toga minucioznog crtača. Rafaelove kompozicije, kasnije i Michelangelove monumentalne forme ignuda prenosi na sitni format svojih minijatura. Inspirira se antiknom umjetnošću i stvara vlastiti ornamentalni stil, pa su ga suvremenici smjestili u red prvih minijaturista »modernog stila«. G. 1524. pozvan je u Budim na dvor Ludovika II. Tu se pokazao vrlo vješt u crtanju figura. Kniewald smatra, da je Klović u razdoblju od 1524. do Mohačke bitke 1526. ukrasio neke stranice misala zagrebačkog biskupa Šimuna Erdödyja, izrađenog u stilu talijanske renesanse, kakvo obilježje imadu značajni Korvinovi Kodeksi. G. 1526. nakon katastrofe, Klović bježi iz Ugarske i sklanja se opet u Rim, u službu kardinala Lorenza Campeggia. Za vrijeme meteža i pljačke (Sacco di Roma) 1527. Klović je zarobljen od Španjolaca i prema Vasariju proživljava teške dane, pa se tada zarekao, da će se zarediti, ukoliko preživi. Uspjelo mu je da pobjegne iz zarobljeništva, bježi u Mantovu, gdje se još od ranije nalazio njegov učitelj i prijatelj G. Romano u službi Federica Gonzage. Tamo ulazi u samostan i od tada se potpisuje Don Giulio. U Mantovi živi 3 godine i ukrašava razne crkvene knjige finim minijaturama. Na zagovor kardinala Marina Grimanija dobiva dozvolu da napusti red i odlazi s njim u Perugiu 1531./2. i radi za kardinala do 1540. Povremeno boravi u Rimu. Tu je postigao veliki renome djelom »Ganymed« i »Venera«. Mladi kardinal Aleksandar Farnese, unuk pape Pavla III. uz sjajne uslove angažirao ga je u svoju službu od 1540. Radio je i za Medicejce u Firenzi, ali samo nekoliko mjeseci. Poznato je, da je Klović za života u Italiji prijateljevao s najuglednijim ljudima svog vremena, kao sa Giuliom Romanom, Vittoriom Colonna, Michelangelom, Vasarijem, Pieter Brueghelom i konačno sa El Grecom, koga je pomagao, pa sa drugim umjetnicima, filozofima, pjesnicima, koji su često u stihovima opjevali Klovićeve vrline. Značajan je Klovićev portret od El Greca (Napuljska galerija).

Danas postoji vrlo malo autentičnih djela Klovićevih. Najvrednije njegovo djelo nalazi se u New Yorku, u kolekciji M. P. Morgan, a to je »Brevijar Farnese«, plod 9 godišnjeg rada, o kojemu već Vasari piše sa iskrenim oduševljenjem i govori, da je to više božansko, nego ljudsko djelo, pa da je Klović nadvisio sve stare i moderne umjetnike, da je on

»Michelangelo u malom«. Ne manje vrijedno djelo nalazi se u Londonu, u Muzeju Soane »Komentari poslanice sv. Pavla«, ukrašeno za kardinala Marina Grimanija.

Umro je u Rimu 1577. Sahranjen je u crkvi S. Pietro in Vincoli, a na njegovoj nadgrobnoj ploči stoji epitaf »... Don Julio Clovio de Croatia ...« Još i danas opravdano je mišljenje, da je taj veliki minijaturist, humanist i umjetnik, jedan od najvećih sitnoslikara XVI. stoljeća.

3. »Sv. Juraj« 29 × 22 cm (bakrorez)
4. »Raspeće« 32 × 25 cm (bakrorez)

Literatura:

Vasari: »Le vite dei piu eccellenti pittori, scultori e architettori«, sv. 15. Milano 1811.
J. K. Sakcinski: Jure Klović, prozvan Julio Klovio, 1878.
John W. Bradley: The life and works of Giorgio GIULIO Clovio, London 1891.
Bonnard: »Don Giulio Clovio, miniaturiste«, 1929.
Thieme-Becker: »Allgemeines Künstler-Lexicon«, Bd. VII, 1912.
Kniewald: »Misal čazmanskog prepošta Jurja de Topusko i zagrebačkog biskupa Šimuna Erdödy«, Rad JAZU, Zagreb 1940.
A. M. Bessone Aureli: Vita di Don Giulio Clovio, Firenze 1915.
Francisco de Hollanda: »Vier Gespräche über die Malerei gef. zu Rom 1538.« (Ed. deutsch, Wien 1899).

ANDREAS SCHIAVONE DA MELDOLLA – (Medulić)
(Zadar 1503 [?] – Venezia 1563.)
dalm. slikar, grafičar i crtač

Potekao je iz zadarske obitelji, koja vuče lozu iz mjesta Medola, Meldola, Medulla u Romagni. Ta zadarska obitelj, prema nesumnjivim dokumentima, nema nikakve veze s plemićkom obitelji Medulića iz Šibenika, kako je to držao Kukuljević (Slovnik). (Vidi: Stj. Antoljak, Novi podaci o slikarima Markantoniju i Andriji Zadranima, Peristil sv. II, 1957). Prema tim novim podacima ti su se prvotni doseljenici vezali ženidbama sa hrvatskim obiteljima, tako da su sinovi Simonovi Andrija i Marko Antonije, jedan i drugi slikar, po majci u blizom srodstvu sa obitelju hrv. pjesnika Zoranića.

Slikar Andrija započeo je svoje školovanje u Veneciji u radionici Bonifazija da Pitati. Svemoćni tadanji utjecaj princepsa piture Tiziana, djelovao je i na mladog zadarskog slikara, osobito što se tiče kolora. Kasniji razvitak venecijanskog slikarstva na prijelazu u barok pod dinamičnim temperamentom Tintoretta, jednako je djelovao na Andriju, koji se u svojoj konačnoj fazi priklonio manirizmu izduženih i pokretnih oblika kruga Parmegianina.

Dekorirao je u fresku pročelja venecijanskih palača. Od tog čitavog rada nisu ostali ni tragovi, ali su zato ostale njegove slike i dekoracije, kao što su one u »Libreriji di S. Marco« u Veneciji, zatim u Galeriji akademije, u zbirci Querini-Stampalia, u crkvama Venecije: S. Cassiano, S. Rocco, S. Sebastiano, S. Giacomo dell'Orio, Carmini i t. d., u Napulju (Museo Nazionale), Londonu (National Gallery, Hampton Court, Bridgewater House), u Parizu (Louvre), u Berlinu, Beču, Dresdenu i Münchenu

u pojedinim galerijama i pinakotekama. U našim galerijama nalaze se slike i crteži Andrijini u Zagrebu (Stara galerija, Grafička zbirka Sveučilišne knjižnice) i u Splitu (Mod. galeriji). Iz zbirke Bogišićeve izlažu se značajni crteži majstora, koji je za života bio cijenjen (Vasari, Paolo Pini i t. d.), a poslije smrti vrijedio je kroz stoljeća kao jedan od važnih predstavnika slikarstva svog vremena, odmah poslije prvaka sveopćeg svjetskog slikarstva Venecije.

Umro je u 60. godini kao poznat i imućan čovjek u Veneciji, kako to pokazuje oporuka njegove udovice, suprotno raznim romansiranim njegovim kasnijim biografijama. (Ridolfi, Uvodić i t. d.).

5. »Isusovo obrezivanje« 22 × 13 cm (bakropis)
6. »Prizor iz mitologije« 23 × 17 cm (bakropis)
7. »Aktovi« 23 × 17 cm (bakropis)
8. »Kompozicija« 11 × 7 cm (bakropis)
9. »Akt« 16 × 8 cm (bakropis)
10. »Majka s djetetom« 21 × 14 cm (bakropis)

ROTA KOLUNIĆ MARTIN

(Šibenik oko 1530. – Beč 1583. ili 1592.)

dalm. bakrorezac i graver

U krugu velikih umjetnika 16 st. A. Schiavona, Klovića, Bonifazija Natale i Kolunić zauzima vrlo ugledno mjesto kao bakrorezac. Kukuljević spominje, da je bio slikar i kipar. Po svoj prilici školuje se i dulje vremena boravi u Veneciji (1558.–1568. i 1572. prema datiranju njegovih bakroreza). Neko vrijeme boravi u Rimu. Rezao je u bakru razne sadržaje čistim i pravilnim crtežom po Tizianu, Rafaelu, Michelangelu, Kloviću i t. d. Potpisivao se Martinus Rota Sibenicensis. Radio je kartu srednje Dalmacije i okolice Šibenika. Na preporuku zemljaka Antuna Vrančića, državnika i učenjaka, pozvan je na dvor u Beč 1573. Imenovan je dvorskim carskim slikarom Rudolfa II. Gravirao je niz portreta suvremenih ličnosti, od kojih se neki ubrajaju među najbolje bakroreze XVI. st., kao Antun Vrančić-Verantius, Ferdinand I., Rudolf II. i t. d. Kolunić je izradio oko stotinu pedeset listova raznog sadržaja, sakralnog, mitološkog, alegorijskog, zatim vedute i planove gradova, borbe kod Lepanta i t. d. Grafički je najpoznatije njegovo djelo »Posljednji sud« po Michelangelu. Bio je kao osobiti bakrorezac poznat i cijenjen.

11. »Sv. Magdalena« 31 × 21 cm sign. Martinus Rota Sibenicensis (bakrorez)
12. »Posljednji sud« 32 × 23 cm (bakropis)
13. »Posljednji sud« 31,5 × 23 cm po Michelangelu (Sikstinska kapela) (bakropis)
14. »Kompozicija« 40 × 28 cm sign. Ticianus inventor Martinus Rota Sibe sis F. (bakropis)

15. »Pieta« 42 × 27 cm sign. Martinus Rota (bakropis)
16. »Antonius Verancius« 42 × 32 cm (bakropis)
17. »Sv. Jerolim« 24 × 18 cm sign. Martinus Rota Sibenicensis F. Joannes Orlandij formis Romae 1602. (bakropis)
18. »Borba vojske s životinjama« 15 × 21 cm sign. Martinus Rota Sibenicensis (bakropis)

XVII. STOLJEĆE

BELLA (Stefano della) zvan i Stefanino, a od Francuza LABELLE
(Firenza 1610.–1664.)
talij. slikar i bakrorezac

Sin je kipara Francesca della Bella, koji je želio da i Stefano postane također kipar i da bi preuzeo očevu radionicu. No naročita sklonost mladog Stefana za crtanje, odlučila je njegovom sudbinom. Njegov prvi učitelj bio je G. B. Mola, lombardski graver i medaljer. Kasnije Stefano prelazi u botegu zlatara Orazio Vannija, dok je slikarstvo učio kod G. B. Vannija i Cesare Dandinija. Učio je nadalje i kod Callotova učitelja R. Cantagallina, tako da je neko vrijeme bio i pod utjecajem Callota, ali ne toliko, da bi se umanjila njegova lična karakteristična originalnost. Ubrzo se della Bella oslobodio utjecaja svojih učitelja stvarajući vrlo interesantnu formu, koja možda nema ekspresivne snage Callota, ali njegova bogata imaginacija i sigurnost crteža, dozvoljavala mu je da obrađuje svoje motive naročito temperamentno, čemu i zahvaljuje svoj veliki uspjeh.
Radio je od 1633.–1639. u Italiji, pa od 1640.–1649. u Parizu, osim jednog kraćeg boravka u Holandiji 1646. Rezao je ploče za Silvestra, među drugima i poznatu gravuru »Vue de Pont-Neuf«. Po narudžbi kardinala Richelieua crtao je opkoljavanje i zauzeće Arrasa i La Rochelle, koje je kasnije rezao. G. 1650. vraća se u Firenzu, gdje ga je veliki vojvoda Toskanski imenovao profesorom crtanja svome sinu Cosimu. Sahranjen je u crkvi San Ambrogio u Firenzi.
Većina Stefanovih ploča postoji i danas, a nalazimo po njima u trgovini moderne otiske.
Njegovi bakrorezi su označeni ili monogramom ili slovima S. B i S. D. B

19. »Crnac na konju do kule« 18 × 18 cm (bakropis)
20. »Crnac na konju na polju« 19 × 19 cm (bakropis)
21. »Vojnici na konju« 19 × 19 cm (bakropis)
22. »Više vojskovođa na konju« 9 × 16 cm (bakropis)
23. »Gradska vrata i pred njom straža« 12 × 18 cm
24. »Vojska pred tvrđavom« 9 × 16 cm (bakropis)
25. »Dva vojnika« 9 × 11 cm (bakropis)
26. »Glava s turbanom« 10 × 7 cm (bakropis)
27. »Bitka« (oštećeno) 25 × 51 cm (bakropis)

BILL JOANNES
njem. crtač i graver

Izradivao većinom portrete.

28. »Antonius de Dominis« 32 × 21 cm (bakropis)

GRAVER NEPOZNATI 17 st.

29. »Nicolas Esdrin« 22 × 16 cm (bakropis)

GRAVER NEPOZNATI 17 st.

30. »Mathias F. Illyricus« 15 × 10 cm (bakrorez)

GRAVER FRANCUSKI NEPOZNATI 17. st.

31. »Šibenska luka« 49 × 53 cm, izdano u Amsterdamu kod Pierre Mortier (bakropis)

HAUBLIN ili Haeublun NICOLAUS
XVII. stolj.
njem. bakrorezac

Bakrorezac, koji radi u Frankfurtu i Leipzigu između 1666. i 1680. Naročito se bavi rezanjem portreta, u kojima se povodi za C. Mellanom.

32. »Mathias Flaccius Illyricus« 30 × 19 cm (bakrorez)

HOLLAR WENZEL ili Venceslav iz Praga
(Prag 1607. – London 1677.)
češki bakrorezac

Bakrorezac velikog talenta, koji je po želji protestantske obitelji trebalo da postane odvjetnik. Zbog političkih nemira bježi iz Češke i nastanjuje se u Frankfurtu, gdje mu je učitelj M. Merian. Putujući po Njemačkoj, izradio je mnogobrojne crteže i gravire gradova, koje je posjećivao. U Kölnu susreće grofa d'Arundela, ambasadora Ferdinanda II., s kojim putuje u Prag, pa Beč i konačno u Englesku 1637. To je vrijeme njegova najvećeg društvenog uspona, kad je u milosti kralja Karla I. do 1645. g. Najvažnija djela tog doba su gravire sa svečanosti, koje su davane u počast posjeti Marije Medici.
Građanski rat 1645. bio je za njega fatalan. Zatvaran je, spasava se i bježi u Antwerpen, iako neprekidno radi, pada u bijedu. Vraća se u Englesku po uspostavljanju vlasti Karla II., no nikada više ne uspijeva da se bolje afirmira. I trgovci i naručioci iskorištavaju njegovu bijedu.

Putuje u Afriku, da se konačno ponovno vrati u Englesku i tu umire u najvećoj bijedi, iako stalno crta vedute mnogih engleskih gradova. Od njega ostalo je oko 2.730 gravira.

33. »Četvero djece s kozom« 13 × 20 cm (bakropis)
34. »Grad na rijeci« 8 × 13 cm (bakropis)
35. »Ioannes Malderus« 43 × 30 cm (akvatinta)
36. »Prizor iz mitologije« 22 × 19 cm (bakropis)
37. »Grupa pasa« 41 × 21 cm (bakropis)
38. »Ratne lađe na moru« 10 × 18 cm (bakropis)
39. »Anna Maria« 45 × 31 cm (bakropis)
40. »Glava starca« 11 × 84 cm (bakropis)

ISSELBURG ili Yselburg ili Eissellburg PETER
(Köln 1568. ili 1580. – Nüremberg 1630.)
njem. bakrorezac

Vjerojatno je učenik Crispyja de Passe. Neki biografi kažu, da je učenik Sandrarta i Gilles Sadelera.
Gravirao je religiozne teme, genre scene, historijske portrete i paysage. Radio je u Nürembergu, Kölnu i Bambergu.

41. »Ernestus Mansfeldias« 19 × 13 cm (bakropis)

KILIAN obitelj

Zauzima značajno mjesto u historiji bakroreza. Od XVI. do XVIII. stoljeća nalazi se njihovo ime na više od 700 katalogiziranih komada razne tematike (religioznog i mitološkog sadržaja, topografskih karata, a naročito su poznati kao portretisti).

KILIAN BARTHOLOMÄUS, mlađi
(Augsburg 1630.–1696.)
njem. bakrorezac i bakropisac

Mlađi sin Wolfganga Kiliana i unuk Bartholomäusa starijeg. Prve pouke dobiva kod oca, zatim radi u Frankfurtu, pa odlazi u Paris, gdje ga savjetuje F. de Poilly. Tamo je izradio »Raspeće« prema Testeliju i gravire prema Ph. de Champaigne. Po povratku u Njemačku nastanjuje se u Augsburgu, gdje uživa reputaciju izvrsnog gravera. Spominje se od njega više od 60 portreta suverena, uglednih ličnosti njegova vremena, a jedna od najpoznatijih je »Car Josip na konju« u prirodnoj veličini, koja je ujedno i jedna od najvećih gravira uopće. Kilian je radio na vrlo temperamentan i duhovit način.

42. »Henricus Gethardus« 35 × 21 cm (bakropis)

KILIAN LUKAS
(Augsburg 1579.–1637.?)
njem. slikar i bakrorezac

Najstariji sin Bartholomäusa Kiliana. Započeo je kao slikar. Odlazi u Italiju, boravi najviše u Veneciji. Afirmirao se kao ugledan bakrorezac. Izradio je više ploča prema Tintorettu, P. Veronesu, Jacopu Palmi i drugim venecijanskim majstorima. Suvereno je savladao tehnike. Slika i gravira religiozne kompozicije kao i mnogobrojne portrete, koji stilski malo podsjećaju na Goltziusa.

43. »Dauidis Verbezij« 18 × 12 cm (bakropis)

AUBRY PIERRE
(Strasbourg 1610.–1686.?)
franc. bakrorezac

Bio je trgovac gravura u Strasbourgu. Gravirao je mnogobrojne portrete poznatih osoba. Često su mu djela zamjenjivana sa djelima njegova oca, koji se također zvao Pierre i bio graver.

44. »General Isolani, general de Croates« 18 × 13 cm (bakropis)

KILIAN WOLFGANG PHILIPP
(Augsburg 1654. – Königsberg 1732.)
njem. graver

Sin Philippa Kiliana i vjerojatno njegov učenik. Uglavnom je radio za izdavačke knjižare.

45. »Joannes Casimirus« 31 × 18 cm (bakrorez)

MAJSTOR NEPOZNATI 17. st.

46. »Paulus Dottus« Natio Dalmata 31 × 21 cm (bakrorez)

MEYSSENS ili MYSENS CORNELIS
(Antwerpen prije 1640. god.)
flam. crtač i bakrorezac

Sin je Johannes Meyssensa, poznatog slikara i bakroresca. Bio je majstor u Antwerpenu oko 1660. Radio je, kako se čini, i u Beču. Najpoznatiji su njegovi portreti.

47. »Petar Zrinjski« 32 × 21 cm (bakrorez)
48. »Nikola Zrinjski« 29 × 23 cm (bakrorez)

MIERVELT-MIEREVELD MICHIEL ili MICHAEL
(Delft 1567.–1641.)
slikar portreta.

49. »Marcus Antonius de Dominis« 20 × 14 cm. Gravirao G. R. (bakropis)

MONCORNET BALTHASAR
(Rouan oko 1600. – Paris 1668.)
franc. slikar, bakrorezac i trgovac gravura

Talentirani i zanimljiv bakrorezac nije bio u svoje vrijeme dovoljno cijenjen. Moncornetova je djelatnost značajna i sastoji se iz svih genrea. Odlikovao se naročito vrlo sigurnim crtežom i karakterizacijom svojih portreta.
Živio je većinom u Parizu.

50. »General Isolani« 22 × 17 cm (bakropis)

PERELLE NICOLAS
(Paris 1631. – Orleans 1695.)
franc. slikar i graver

Bio je najstariji sin Gabrijela Perelle, također slikara i gravera. Najprije radi s njim, a zatim sa Vouetom. Poslije smrti svog oca gravirao je kao i on arhitektonske vedute, pejzaže i vedute gradova. Gravirao je »Četiri godišnja doba« i »Četiri elementa«.

51. »Delineatio Draheimij« 35 × 28 cm (bakropis)

SADELER EGIDIUS II (Gillis)
(Antwerpen 1570. – Prag 1629.)
flam. bakrorezac i slikar

Najznačajniji član bakrorezačke i trgovačke obitelji umjetninama 16. i 17. stolj. u Flandriji.
Umjetnost bakroreza i gravira učio je kod ujaka Jana i Raphaela Sadelera. Spominje se već 1586. kao njihov učenik. God. 1589. ušao je u Gildu u Antwerpenu. God. 1590. odlazi u München, 1593. boravi u Rimu (gdje upoznaje braću Brill), zadržao se također u Veneciji, Firenzi, Bologni i Napulju, a 1594. vraća se ponovno u München. God 1597. pozvan je na dvor Rudolfa II. u Prag, gdje je imenovan dvorskim bakrorescom Rudolfa II., kao i njegovih nasljednika Matije i Ferdinanda II. Spominje se, da je 1601. Rudolf II. zabranio umnožavanje Egidiusovih bakroreza njegovim rođacima.
Bio je jedan od najboljih bakrorezaca u svoje vrijeme. Često je rezao prema svojim vlastitim crtežima, faktura njegovih portreta je obično vrlo interesantna i ako je sam način izrade često varijabilan.

Najpoznatija djela su: »Krist i hodočasnica u Emausu« čuva se u dvorcu Roland kraj Kölna, pa »Sv. Sebastian« i »Parnas« (Nacionalni Muzej u Beču).

52. »Mechti Kuli Beg« 25 × 18 cm gravirao Marco Sadeler (bakropis)
53. »Georgius Thurzo« 20 × 15 cm (bakropis)
54. »Cuchein Ollibeag« 19 × 13 cm (bakrorez)
55. »Franciscus Mis. Div.« 27 × 19 cm (bakropis)

SANDRART JACOB von
(Frankfurt na Majni 1630. – Nüremberg 1708.)
njem. graver i bakrorezac

Zbog nesigurnih prilika i religioznog proganjanja njegova obitelj još u Jacobovu djetinjstvu bježi u Hamburg, a kasnije u Haag.
Oko 1640. dolazi sa svojim ujakom Joachimom u Amsterdam, gdje uči crtati kod C. Danskertsa, zatim prelazi W. Hondiusu u Haag. Kasnije živi u Regensburgu i Beču, da se 1656. god. vrati u Nüremberg, gdje ima trgovinu slika, a do 1662. vodi i novo osnovanu slikarsku akademiju. Radio je vrlo mnogo. Sam je izradio preko 400 bakroreza, i to historijskih scena, alegorija, naslovnih stranica, karata i portreta. Međutim ima i mnogo listova, koji nose njegovo ime, ali su samo kod njega izdani, pa iz toga i proizlazi nejednakost kvaliteta. Bavio se i slikarstvom.

56. »Joannes Casimirus« 31 × 22 cm (bakrorez)
57. »Chan Tartar« 35 × 25 cm (bakrorez)

SCHOLLENBERGER H. I. (Johann, Jacob) ?
njem. bakrorezac u Nürembergu oko 1675.

Naročito slika portrete.

58. »Gabriel Bethlen« 24 × 16 cm (bakropis)

WIDEMANN ili Widmann ELIAS
njem. bakrorezac i crtač u Beču i Augsburgu od 1634.–1666.

Radi najviše za izdavačke knjižare. Izradio je velik broj portreta i naslovnih listova. Kao najinteresantnije njegovo djelo smatra se serija portreta slavnih ljudi, objavljena u Augsburgu 1648. g. Britanski Muzeum u Londonu čuva seriju »Portreti mađarskih kraljeva od 1601.–1652. godine«.

59. »Ladislaus Barkoczy« 15 × 12 cm (bakrorez)
60. »Gasparus Orehoczy« 15 × 12 cm (bakrorez)

XVII. – XVIII. STOLJEĆE

BONNART NICOLAS I. i II.

franc. crtači, slikari i graveri u Parizu, koncem 17. i prva pol. 18. st.

Po M. Weigertu gravirali su i izdavali mnoge bakropise o modi i običajima, tako da su oni konačno postali pojam za tu vrstu gravire, koje su se i nadalje nastavile zvati po njihovom imenu.

61. »Dubrovački trgovac« 34 × 24 cm (bakrorez). Graver nepoznat.
62. »Fante de Raguse« 26 × 17 cm (bakrorez)

GUNST PIETER STEVENS van

(Amsterdam 1659.–1724.)
hol. bakrorezac

Izrađuje najviše portrete, reže u bakar slike i portrete po van Dycku.

63. »Elisabeth, reine de Boheme« 37 × 23 cm (bakropis)

HUCHTENBURG JAN van

(Haarlem 1647. – Amsterdam 1733.)
hol. slikar bitaka i graver

Učenik Th. Wucka, povodi se načinom Philipsa Wouwermana. Oko 1667 otišao je u Pariz, gdje nastavlja studij kod van der Meulena. Kasnije odlazi u Italiju i radi za princa Eugena Savojskog, slikajući njegove vojničke pobjede iz godine 1708. i 1709. Godine 1711. nalazi se na dvoru izbornog kneza kao dvorski slikar i graver.

64. »Bitka kod Beograda 1717.« 59 × 48 cm (bakropis)
65. »Bitka kod Petrovaradina 1716.« 59 × 48 cm (bakropis)

JEAURAT EDME

(1688. – Pariz 1738.)
franc. bakrorezac

Član umjetničke obitelji. Započeo je učenje kod Bernard Picarta, čiji način i preuzima. God. 1708. publicira jednu malu ploču prema Poussinu »Venera i Amor« i »Otmica Evrope« prema Caliariju 1709. Sa 25 godina putuje u Holandiju, gdje vrlo savjesno proučava Vostermana st. i P. de Jode ml. G. 1715 vraća se u Pariz i ubraja se među najistaknutije bakroresce svog vremena. Svojim graverskim dlijetom i iglom reže u metal najraznolikije motive.

66. »Femme du pays de Lasse« po A. Watteauu 24 × 16 cm (bakropis)

JODE PETER, st.

(Antwerpen 1570. – 1634.)
hol. graver i bakrorezac

Član bakrorezačke obitelji XVI/XVII. st. u Antwerpenu. Podučavao ga je H. Goltzius. Proputovao je Italiju i rezao prema talijanskim majstorima. Posjetio je i Pariz, ali se vraća i djeluje u rodnom gradu. Ostalo je od njega nekoliko vrlo vrijednih listova.

67. »General Isolani« 24 × 16 cm (bakropis)

LORENZINI fra ANTONIO

(Bologna 1665.–1740.)
tal. slikar i graver

Učenik Pasinellija. Gravirao je historijske i biblijske motive.

68. »Kain i Abel« – po A. Schiavoneu 63 × 39 cm (bakropis)

MERLEN CORNELIS van

(1654.–1723.)
flam. graver u Antwerpenu

Učenik Gilde u Antwerpenu 1666. godine. Poznata su njegova djela »Sv. Ivan Evandelista«, »P. Anton Turnes, jezuita«. Pripada u krug crtača i gravera, koji u bakar režu Rubensova djela.

69. »Lov na lavove« – prema P. P. Rubensu 63 × 46 cm (bakropis)

XVIII. STOLJEĆE

BALECHOU JEAN JOSEPH

(Arles 1716. – Avignon 1764.)

franc. graver

Započeo je najprije kao slikar. Radi sa Joseph Vernetom kod avinjonskog slikara Sauvana. Balechou dobiva stipendiju od grada Avignona, za naukovanje kod istaknutog avinjonskog gravera Michela. Odlazi kasnije u Pariz, gdje radi sa Lepicieom. Vrlo brzo postaje ugledan. Uspio je da bude primljen u Akademiju, gdje mu je povjereno graviranje portreta Augusta III. kralja Poljske, za zbirku drezdenske galerije, prema slici Rigauda. To je bilo vrlo uspjelo djelo, iako je on optužen, da je za sebe sačuvao i prodao nekoliko primjeraka »avant la lettre« i zbog toga bude izbačen iz Akademije. Balechou se branio i ako ne preuvjerljivo, jer je danas izvan svake sumnje, da postoje dva primjerka te gravure »avant la lettre«. Jedna u Nacionalnoj biblioteci u Parizu, a druga u Nürembergu. Taj slučaj prilično ga je diskreditirao i on se povukao u Avignon, gdje je živio do smrti.

Predominantne kvalitete Balechoua su velika snaga izrade i smione, ali lijepe kompozicije u originalnim djelima, katkada možda pretvrde. Njegove gravure postigle su prilično visoke cijene.

70. »Henry compte de Brühl« 58 × 43 cm (bakrorez)

BALZER JOHANN

(Kukus, ČSR 1738. – Prag 1799.)

češki bakrorezac i kraljevski izdavač

Školovao se kod poznatog gravera M. Rentza, u Njemačkoj se usavršio. Po povratku u domovinu, radio je za grofa Sporcka. Potpomognut braćom Georgesom i Mathiasom, također bakrorescima, osnovao je u Pragu veliki atelier za izdavanje gravura. On sam izdao je više od hiljadu bakroreza, među kojima su najznačajniji portreti poznatih osoba (po Kleinhartu i Jahnu). Naročito je interesantna njegova kolekcija portreta češkiх umjetnika.

71. »Ioan Amos Comenius« 22 × 18 cm (bakropis)

BERNIGEROTH JOHANN MARTIN

(Leipzig 1713.–1767.)

njem. bakrorezac

Preuzeo je način svog oca Martina Bernigerotha. Postao je poznat graviranjem portreta. Spominje se više od 1.300 njegovih likova, koji su bili više komercijalni proizvodi, nego što su imali neke umjetničke vrijednosti.

72. »Jacob Born« 39 × 27 cm (bakropis)

CHODOWIECKI DANIEL NICOLAS

(Dancig 1726. – Berlin 1801.)

njem. slikar, graver, minijaturist i slikar na emailu

Započeo je svoju karijeru kao graver. Postao je poznat nakon publikacije »Almanaha berlinske akademije«. Osim toga izradio je čitavu seriju ploča iz života Krista. Kasnije stalno živi u Berlinu, gdje je bio profesor na Akademiji. Prešao je i na slikarstvo, uglavnom izrađuje velike historijske kompozicije. Potpisao je više od 2.800 bakroreza historijskog sadržaja, portreta, gradskih veduta. Najpoznatiji su »Oproštaj Calasa«, »Prva šetnja u Berlinu«, osim toga ilustrirao je djela Shakespearea, Lessinga, Lavatera i t. d. Njegovi bakrorezi su mnogo traženi.

Poznat je i njegov vrlo lijepi emajlirani sat u Muzeju Correr u Veneciji.

73. »Wilhelm Tell« 39 × 46 cm (bakropis)
74. »Die Mutter« 8 × 5 cm (bakropis)
75. »Das Kind« 8 × 5 cm (bakropis)
76. »Der Bettler« 8 × 5 cm (bakropis)
77. »Der Ahnenstolze« 8 × 5 cm (bakropis)
78. »Der General« 8 × 5 cm (bakropis)
79. »Der König« 8 × 5 cm (bakropis)
80. »Der Arzt« 8 × 5 cm (bakropis)
81. »Das Freudenmädchen« 8 × 5 cm (bakropis)
82. »Das Fischweib« 8 × 5 cm (bakropis)
83. »Die Schildwache« 8 × 5 cm (bakropis)
84. »Die Königin« 8 × 5 cm (bakropis)
85. »Der Papst« 8 × 5 cm (bakropis)
86. »Spomenik Petra Velikog« 11 × 6 cm (bakropis)
87. »Carica na putu u Peterhof« 11 × 6 cm (bakropis)
88. »Scena sa svečanosti Potemkina« 11 × 6 cm (bakropis)
89. »Carica u zavodu djevojčica« 11 × 6 cm (bakropis)

ČEMESOV EVGRAF PETROVIČ

(Nižegorodska gubernija 1737.–1765.)

ruski graver

Započeo vojnu karijeru. Zbog crtačkog talenta poslan u umjetničku akademiju. Od 1759. uči graverstvo. Radio je u bakrorezu i suhoj igli portrete poznatih ruskih ljudi (Petar I., Stroganov, Lomonosov i t. d.), u stilu ranog klasicizma. Od 1762. vodi graverski odjel na Akademiji. Umire mlad.

90. »Lomonosov« 43 × 31 cm (bakropis)

DAULLE JEAN

(Abbevill 1703. – Paris 1763.)
franc. graver

Prve poduke dobio je još u Abbevillu kod jednog redovnika. Kasnije je učio kod Hecqueta u Parizu. Primljen je na Akademiju 1742. g. I Daulle spada u onu briljantnu plejadu najboljih gravera XVIII. st. Reproducirao je najbolje majstore svoje epohe, naročito F. Bouchera. Signirao je često svoje gravire sa I. D.
Naročito su mu poznati portreti, pa genre scene.

91. »Marie J., kraljica Poljske« – prema Louis de Silvestre 74 × 51 cm (bakropis)

DUPUIS NICOLAS GABRIEL

(Paris 1698.–1771.)
franc. graver

Kraljevski graver, primljen u Akademiju 1751.
Radio je u Dresdenu i posjetio nekoliko puta Englesku. Izlagao je u Salonu 1751.–1756. Gravirao je religiozne kompozicije, portrete i genre scene.

92. »Jean de Betzkoy« – prema Roslinu 56 × 42 cm (bakropis)

FAUCCI CARLO

(Firenza 1729.–1784.)
talij. bakrorezac

Učenik je C. Gregorija. Gravirao je sa velikom spretnošću kako portrete, tako i historijske motive. Početno radi u Firenzi, zatim odlazi u Englesku, gdje radi za Boydella. Značajna su mu djela religioznog sadržaja, rađena prema Pietru da Cortona, Dolciju, Guidu, kao i bahantske scene prema Rubensu.

93. »Montesquie« 35 × 22 cm (bakrorez)

FOKKE SIMON

(Amsterdam 1712.–1784.)
hol. graver

Učenik je J. C. Philipsa. Spominju se od njega mnogobrojni portreti kao i ilustracije raznih djela.

94. »Vješanje« crtao i rezao S. F. 1776. 24 × 21 cm (bakropis)
95. »Bitka pred kućom« crtao i rezao F. S. 1777. 21 × 25 cm (bakropis)
96. »Pet vojnika pred kućom« crtao i rezao 1776. 19 × 27 cm (bakropis)

GAILLARD RÉNÉ

(1719. – Paris 1790.)
franc. graver

Gravirao je prema Greuzeu, Boucheru, H. Rigaudu. Crtao samostalne portrete.

97. »Catherine Princesse de Galitzin« – prema Vanloou 40 × 27 cm (bakropis)
98. »Ruska vračara« 51 × 39 cm (bakropis)

GERASIMOV DIMITRI FEODOROVIČ

(1739. – Petrograd 1784.)
ruski graver i slikar

Bio je Schmidtov učenik i gravirao je po Greuzeovim slikama.

99. »Petrus Simeonides« 58 × 43 cm (bakropis)

GRAVER KOSTIMA, NEPOZNATI 18 st.

100. »Nošnja u Dubrovniku« – 3 fig. 23 × 31 cm (bakrorez)

HAID JOHANN ELIAS

(Augsburg 1739. [?] – 1809.)
njem. bakrorezac

Sin Johann-Jakoba Haida, koji ga je i podučavao u gravuri. Izrađivao je litografije po starim majstorima, kao Rembrandtu, Cranachu, a izradio je i mnoge portrete, među njima portret C. Kupezkog, graviranog prema autoportretu tog uglednog češkog slikara portreta (1667.–1740.).

101. »Christoph J. F. Kupezky« 44 × 29 cm (akvatinta)

HAID JOHANN JAKOB

(Kleineislingen 1704. – Augsburg 1767.)
njemački portretista i graver

Školovao se kod Ridingera. Posvetio se portretu, a izrađivao je također ilustracije za djelo Jakoba Bruckera: »Pinacotheca Scriptorum nostra aetate literis illustrium«, izdano u Augsburgu 1741.–1755. god.

102. »Matthias Belius« – po I. Kupezkom 38 × 24 cm (akvatinta)

JONGELINX ili JONGELINCK JAN BAPTIST

(Antwerpen 1689. –)
flam. bakrorezac

Gravirao je portrete za Bibliotheca Belgica 1739. godine, prema Andreas Foppens.

103. »Pogubljenje Zrinjskog i Frankopana« (4 slike) 31 × 19 cm (bakrorez)

KLEUBER (Fratres)

Braća Joseph Sebastian, graver i bakrorezac (1700.–1787.)
i Johann Baptist, graver i minijaturist (1712.–1787.)

Braća surađuju u radu za »Bavarski kalendar sv. Jurja«, kod portreta Friedricha Velikog, kao i za neke druge portrete.

104. »Baron von Loudon« 25 × 17 cm (bakropis)

LABROUSSE

(Bordeaux, druga pol. 18. st.)
franc. crtač i bakrorezac

Radio je gravire narodnih nošnja raznih pokrajina.

105. »Nošnja iz Zadra« 26 × 20 cm (kolorirana gravura)
106. »Nošnja iz Zadra« 26 × 20 cm (kolorirana gravura)
107. »Nošnja iz Segnja« 26 × 20 cm (kolorirana gravura)
108. »Nošnja sa otoka« 26 × 20 cm (kolorirana gravura)

LARMESSIN DE

Obitelj gravera, izdavača i knjižara XVII. i XVIII. st.

LARMESSIN NICOLAS IV de

(Paris 1684.–1753.)
franc. graver

Najpoznatiji umjetnik svoje obitelji, a ujedno i jedan od najboljih gravera Francuske.
Poznate su njegove gravire po A. Watteauu, F. Boucheru, Lancretu, Vanloou i druge. Odličan je portretista.

109. »Marie Josephe de Saxe« – prema Vanloou 52 × 37 cm (bakropis)
110. »Marie Princesse de Pologne« – prema Vanloou 50 × 35 cm (bakropis)

LE BAS JACQUES PHILIPE

(Paris 1707.–1783.)
franc. crtač, bakrorezac i bakropisac

Učenik Herissea. Izlagao je od 1737.–1781. Gravirao je sakralne, historijske i genre scene, portrete, topografske karte, grbove i pejzaže. Bio je član Akademije 1734.

111. »Le bon mari« 25 × 16 cm (bakropis)

NEPOZNATI MAJSTOR 18. st.

112. »Studenica« 98 × 67 cm

Bakrorez izrađen god. 1733., a »prepečatan« god. 1839. Izveden od nepoznatog autora. Već po samom rasporedu pojedinih prikazanih objekata kao i po načinu kasnije izvedbe na metalu moglo bi se zaključiti, da je taj bakrorez izveden (»prepečatan«) prema prvotnom drvorezu, kakvi su bili uobičajeni u prikazima pravoslavnih zadužbina i manastira XVII. i XVIII. vijeka u malim ili većim formatima, ne samo u Srbiji, već i u Grčkoj, Moldavskoj, Ukrajini sve do Rusije. Karakteristična stilizacija sa elementima kasnog baroka takvo zaključivanje čini još više vjerojatnim, a nesumnjivo je uočljivo kod ucrtanog teksta, da je nepoznati bakrorezac upravo ropski prenosio pismena slovenske azbuke, kao da se ne snalazi u tom valjda za njega stranom pismu. U svakom slučaju taj prekrasni list nema samo po svom sadržaju kulturno-historijsku vrednotu, već je kao primjer bakroreza likovno naročito vrijedan zbog svojih originalnih stilskih osobina.

Taj bakrorez prikazuje manastir na rijeci Studenici u oblasti Ibra. Podigao ga je Stefan Nemanja poslije god. 1183.; crkvu sv. Bogorodici (Uspenju), namijenio je za grobnicu svoju i svoje obitelji. God. 1208. sv. Sava je prenio tijelo svoga oca u tu grobnicu. Tamo je sahranjen stariji sin Nemanjin, Vukan, a u Studenici je umro i bio sahranjen i mlađi sin Stefan Prvovjenčani, čije je tijelo kasnije sv. Sava prenio u Žiču. Tako je Studenica postala mauzolejem Nemanjića, te se uvijek stavljala na prvo mjesto među starim srpskim manastirima, i njen je iguman imao prvo mjesto među ostalim igumanima Srbije. (Petković)

Na bakrorezu prikazane su crkve, one, koje još danas postoje, a to su: Saborna i Kraljeva posvećena Joakimu i Ani, zatim Sv. Nikola. Ostale crkve, kojih više nema, a prikazane su na tom vrijednom dokumentu, jesu: Sv. Jovan Preteča, Sv. Dimitrije, Sv. Đorđe, Bogorodice Odigitrije, Vavedenja, Sv. Arhanđela Mihaila, Vaznesenja, Preobraženja, Blagovještenja i Svih Svetih (košturnica izvan manastirskih zidina). (Vidi monografiju Studenica, Petković, Beograd 1924 i Zbornik zaštite spomenika kulture knj. IX, Beograd, 1958, članak Olivere Nedić, str. 17–38.)

MARTINI PIETRO ANTONIO
(Trescala 1739. – Parma 1797.)
talij. bakrorezac

Značajan je njegov boravak u Parizu, gdje radi gravire po Teniersu i nekim drugim Flamancima. Radio je također i u Engleskoj. Neke od njegovih ploča bile su dovršene od Le Bas. Gravirao je ploče historijskog sadržaja, genre i vedute.

113. »Grupa žena na kupanju« – prema Poulenbourgu 27 × 36 cm (bakropis)

MASQUELIER LOUIS JOSEPH, st.
(kraj Lille 1741. – Pariz 1811.)
franc. graver

Učenik J. P. le Bas. Izlagao je u Pariškom salonu od 1793.–1803. Gravirao je mnogobrojne bakroreze za »Voyage en Italie« prema crtežima Saint-Nona, i druge ploče po Vernetu. Spominju se još ilustracije za »Metamorfoza Ovidijeva« i druge.
Bio je direktor J. B. Vicarove umjetničke revije, zvane »La Galerie de Florence«.

114. »Triumfalna kapija, zvana Porta Aurea, u Puli« 31 × 49 cm (bakropis)

PETIT GILLES EDME
(Pariz 1694.–1760.)
franc. bakrorezac i graver

Učenik J. Chereaua, čiji se utjecaj još dosta dugo osjeća u njegovim radovima. Unatoč tome, ostalo je od njega više vrlo vrijednih radova, naročito portreta. Radio je također historijske, religiozne i alegorijske prikaze, u tehnici uredne i savjesne.

115. »Marie princ. de Pologne« – prema De La Touru 34 × 26 cm (bakropis)

PREISSLER VALENTIN DANIEL
(Nüremberg 1717.–1765.)
njem. graver a la maniere noire

Četvrti sin Johanna Daniela Preisslera i učenik brata Martina. Gravirao je sakralne sadržaje, genre scene, portrete. Najpoznatiji su oni prema crtežu Fusslija.

116. »Fridericus Sichart« – prema I. Kupezkom 48 × 36 cm (akvatinta)

SCORODOOMOFF ili Scrondomoff GABRIEL
(Petrograd oko 1748.–1792.)
ruski crtač i graver

Došao je u Englesku vrlo mlad i učio je kod Bartolazzija, čiju je maniru preuzeo. On je prvi ruski graver, koji je uspio da stekne zaista ugled u inozemstvu. Živio je u Londonu od 1775.–1782. i gravirao je mnoge ploče po najuglednijim majstorima toga razdoblja. Po svome povratku u Petrograd izradio je portret Katarine II. prema F. Rokotovu.

117. »Diana i Akteon« – slikao Carlo Maratti. 65 × 47 cm (bakropis)

SUBOFF ALEXEI FEODOROVIĆ
(1699. – Moskva 1741.)
ruski bakrorezac i slikar

Učenik je Bernard Picarda. Započeo je kao slikar ikona, zatim od 1711.–1727. radio je u tipografskom institutu u Petrogradu, gdje je izradio cijelu seriju carskih ruskih portreta.

118. »Petar Veliki« 62 × 77 cm (bakropis)

VOGEL BERNARD
(Nüremberg 1683.– Augsburg 1737.)
njem. bakrorezac en maniere noire, crtač

Gravirao je portrete i genre scene. Radio je u Augsburgu. Osnovao je galeriju slika Kupezky. Museum u Nürembergu čuva bogatu kolekciju portreta, koje je on gravirao.

119. »Maria Josepha – Regina Poloniar« – po I. Kupezkom 47 × 32 cm (akvatinta)

WALKER JAMES
(London 1748. – oko 1808.)
engl. graver »en maniere noire«

Školovao se kod Valentine Greena. Vrlo brzo postaje poznat po reprodukcijama portreta, najviše rađenih prema Romneyju. God. 1784. pozvan je u Petrograd, gdje je imenovan graverom carice Katarine II. Dodijeljena mu je stalna penzija, vraća se u Englesku 1802. g., no putem doživljava brodolom u kojem je izgubio sve svoje ploče.

120. »Suvorov« 70 × 50 cm (akvatinta)

ZUCCHI ANDREA
(Venecija 1679. – Dresden 1740.)
talij. slikar dekoracija, bakrorezac i bakropisac

Bio je izvrstan slikar dekoracija i kao takav 1736. pozvan u Dresden. Rezao je ploče religioznog i historijskog sadržaja, prema najboljim venecijanskim slikarima. Pripisuju mu se i neki crteži kostima.

121. »Apostolus Zenus Venetus« 25 × 19 cm (bakropis) – gravirano prema uljenom portretu Federika Benkovića, koji je na bakropisu krivo označen kao Federic Brankovich.

CHAPMAN JOHN

(Radio između 1782. i 1823. g.)
engl. graver

122. »N. Copernicus« 23 × 17 cm. Izdano u Londonu 1802 kod J. Wilkes (bakropis)

GALAKTINOFF STEFAN FILIPPOVICH

(Petrograd 1779. – 1854.?)
ruski slikar i graver

Bio je učenik M. M. Ivanova u Akademiji u Petrogradu. Slikao je, a najviše gravirao mnoge pejzaže. Radio je također portrete ruske carske obitelji.

123. »Pogled na dio palače u Gatčinu« 47 × 35 cm (bakropis)

MICHAULT J.

franc. bakropisac 18.–19. st.

Gravirao je pejzaže i religiozne kompozicije.

124. »Mrtvi Krist«. Slikao A. Schiavone, crtao Borel, 18. st., gravirao J. Michault 50 × 33 cm (bakropis)

RADOS LUIGI ili LOVIS grof

(Parma 1773. – ? 1840.)
talij. bakrorezac i graver au pointille

Svršio je Akademiju u Milanu. Gravirao je religiozne sadržaje, portrete i genre scene.

125. »Antonio Quardi« 32 × 23 cm (bakropis)

ROSASPINA GIUSEPPE
(1765.–1832.)
talij. bakrorezac

Brat Francesca Rosaspine, poznatog gravera. Radio je u Bologni, a gravirao je prema Correggiu, Albaniju i Poussinu.

126. »Dott. Luca Stulli« 49 × 32 cm (bakropis)

SCHIAVONI NATALE
(Chioggia 1777. – Venecija 1858.)
talij. slikar historija, portreta i bakropisac

Započeo je raditi kao minijaturist, zatim studira u Firenzi, a 1797. upisan je na Akademiji u Veneciji i tu potpada pod utjecaj Francesca Maggiotta. Neko vrijeme živi u Trstu, gdje slika portrete austrijskog cara i carice. Kasnije, nastanjuje se u Milanu, gdje je u bliskom kontaktu sa neoklasicistima, a naročito s Appianijem. Iz toga doba potječu njegovi mnogobrojni portreti u minijaturi. Odlazi u Beč na poziv Franje I. 1816., gdje slika mnogobrojne portrete uglednih osoba. Nakon 1821. vraća se u Veneciju i tu stalno boravi i samo povremeno putuje u Njemačku. Oko 1840. imenovan je za profesora na Akademiji likovnih umjetnosti u Veneciji. Po svojim minijaturama i gravirama postaje poznat.

127. »François Joseph Charles« 35 × 27 cm (bakropis)

128. »Ranieri Arciduca d'Austria« 48 × 33 cm (bakropis)

129. »Francesco Aglietti« – rezao F. Ambrosi 44 × 32 cm (bakropis)

SCHMUTZER JAKOB MATHIAS, ml. ili SCHMUZER
(Beč 1733.–1811.)
njem. graver portreta

Sin Andreasa Schmutzera. Najprije je radio u Beču sa Donnerom, kasnije uči kod Willea u Parizu. Gravirao je religiozne sadržaje, mitološke i historijske kompozicije, portrete i genre scene.
Bio je u Beču direktor Akademije. koju je osnovala Marija Terezija.

130. »Kaunitz« 53 × 50 cm (bakrorez)

131. »Nepoznati vladar« 57 × 44 cm (bakropis)

SKELTON WILLIAM
(London 1763.–1848.)
engl. bakrorezac

Učenik je J. Basire i W. Sharpa. Radio je za Boydelloa lično i za društvo »Diletanti«, za koje je izradio svoje najbolje gravire. Imao je veoma veliki uspjeh s portretima engleske kraljevske obitelji Georga III. i kraljice Viktorije.

132. »Marko Antonije Dominis, Archibishop of Spalato« 59 × 44 cm (bakropis, kombinirana tehnika)

WARD WILLIAM, st.
(London 1766.–1826.)
engl. graver »en maniere noire« i »au pointille«, slikar

Slikar i bakrorezac u Londonu, član umjetničke obitelji; brat mu je bio poznati animalist James, a i njegov sin William ml. također je graver. Započeo je kao slikar, ali se pod utjecajem J. R. Smitha potpuno posvetio bakrorezu. Majstor je gravire u crnoj tehnici. Manje su vrijedni njegovi radovi »au pointille«, koji su se i kao tehnika manje cijenili u njegovo vrijeme. Bio je izvanredni član kraljevske Akademije u Londonu.

133. »Poniatowski« 77 × 55 cm (akvatinta)

WATSON CAROLINE
(London 1761. – Pimlico 1814.)
engl. graver »au pointille«

Kćerka i učenica James Watsona. Bila je imenovana graverom kraljice Caroline. Naročito se posvetila tehnici »au pointille« i »en maniere noire«. Radila je prema Reynoldsu, Romneyu, Shelleyu i t. d.

134. »Katarina II.« – prema Rosselinu 44 × 32 cm (akvatinta)

BENEDETTI TOMMASO
(Rim 1797. – Beč 1863.)
talij. graver

Već u ranoj mladosti napušta Rim i odlazi u Beč. Tamo upoznaje liječnika dr. Bartha, velikog ljubitelja likovnih umjetnosti i posjednika vrijedne zbirke umjetničkih djela, koji ga je nagovorio, da prenese u bakroreze većinu eksponata njegove zbirke. Benedetti je sa oduševljenjem započeo taj posao, ali tek što su bile završene nekoliko ploča, dr. Barth umre, a kako se nije našao mecena, da financira tako skupu ediciju, posao se morao prekinuti.
Benedetti je već iz svoje domovine ponio afinitet za klasičnu umjetnost. Proputovao je cijelom Italijom do Sicilije. Najpoznatije su njegove gravure po Tizianu, Leonardu i t. d.

135. »Jos. Dobrowski« 55 × 41 cm (bakropis)

BUKOVAC VLAHO
(Cavtat 1855. – Prag 1922.)
hrvatski slikar

Bukovac je bio u vezi sa Bogišićem i kao prijatelj crtao je njegov portret. Postoji još njegov veliki portret Bogišića, izveden u Parizu u ulju, u sjedećem stavu za pisaćim stolom kraj prozora. (Bogišićeva zbirka i Muzej J. A. Z. U. u Cavtatu).

136. »Portret Bogišića« 81 × 60 cm (crtež ugljenom)

CAROCCI GIUSTINO
talij. graver u Rimu 19. st.

Gravira portrete.

137. »Petar Mančun« 38 × 28 cm (bakropis)

FORSTER FRANÇOIS
(Locle, Švicarska 1790. – Paris 1872.)
franc. bakrorezac

Ušao je u »Ecole des Beaux-Arts« 1813. Već 1814. osvaja I. nagradu (Prix de Rome). Dobiva francusko državljanstvo 1828., kada je i odlikovan ordenom Legije časti. God. 1844. izabran je za člana Instituta, a

1863. promaknut u stepen oficira legije časti (Legion d'honneur). Bio je jedan od najznačajnijih gravera svoga vremena.

138. »Marmont« 43 × 31 cm (bakropis)

FUCHSTHALLER ALAJOS
(Budimpešta oko 1815. – ? 1863.)
mađ. bakrorezac

Bio je učenik, a kasnije i povremeni suradnik Kohlmanna.

139. »Dr. Jovan Hadžić« 37 × 27 cm (bakropis)

JOVANOVIĆ ANASTAS
(Vraca 1817. – Beograd 1899.)
srpski slikar, litograf i dagerotipist

Započinje školovanje u Beogradu, gdje uči i zanat. God. 1832. osnovao je knez Miloš Obrenović »Državnu štampariju i slovolivnicu«, pa je među izabrana 32 učenika bio i A. Jovanović. Tu se već istakao, pa osim lijevanja uči i rezanje pečata. Za »Prvi srpski bukvar« 1838 g., izrezao je kurzivna slova tako dobro, da ga je knez odmah poslao kao prvog državnog stipendistu u Beč, da usavrši rezanje u bakru, mjedi i čeliku. Istovremeno se upisuje i na bečku Akademiju umjetnosti, u crtačko odjeljenje. Zbog političkih nemira i promjena u Srbiji, ostaje nekoliko puta bez stipendije, ali ga ispomažu neki sunarodnjaci, da može nastaviti školovanje. Konačno se potpuno posvećuje litografiji, koja je upravo u to vrijeme bila mnogo tražena.
Putuje sa knezom Milošem po Njemačkoj, što mu je naravno, veoma koristilo.
Prvi litografski rad bio je portret Dositeja Obradovića. Od g. 1845. počeo je crtati i izrađivati u litografiji znamenite događaje iz srpske historije i portrete zaslužnih Srba. Do g. 1858. litografirao je oko 300 slika. Po povratku Obrenovića, vraća se i A. Jovanović u Srbiju i postaje upravnik kneževa dvora. Do kraja života radi neumorno i na dagerotipiji, radeći na njenu umjetničkom, estetskom i tehničkom usavršenju. Izdavao je i periodičan list »Srpski spomenici«, a namjeravao je izdati i »Panteon Slovena«.
Naročito je zaslužan, što je ovjekovječio portrete skoro svih javnih radnika u prvoj pol. 19. st. Radio je i studije masnim i vodenim bojama.

140. »Petar Petrović Njegoš« 55 × 36 cm (kolorirana litografija)
141. »Georg Stratimirović« 40 × 28 cm (kolorirana litografija)

KARAS VJEKOSLAV
(Karlovac 1821.–1858.)
hrvatski slikar

142. »General Izolani« 21 × 15 cm, jest jedina poznata litografija našeg prvog ilirskog slikara 19. st. To je kopija po izloženom bakrorezu.

LALAUZE ADOLPHE
(1838.–1906.)
franc. graver

Učenik M. Gaucherela. Potpuno se posvećuje gravuri. Započeo je u Salonu 1872. Naročito je bio spretan vignetista. Nekoliko puta je bio odlikovan i nosilac ordena Legije časti.

143. »Marie Leczinska« 63 × 45 cm (bakropis)

LASINIO GIOVANNI PAOLO
(Firenza 1789.–1855.)
talij. graver

Sin, učenik i kasnije suradnik gravera Karla Lasinija. Mnoge gravure potpisivali su otac i sin »i Lasini«. Zajedno suraduju na seriji ploča zidnih slika Campo Santo u Pizi. Izradio je također mnogobrojne listove za izdanje Molini o Galeriji Uffizi, kao i druge reprodukcije nekih drugih galerija u Firenzi i Turinu, pa ploče za »Monumenti dell'Egitto e de la Nubia« od Rossellija. Potpisivao se L. F. sculp.

144. »Skidanje s križa« – prema Jurju Kloviću 47 × 35 cm (bakrorez)

LONGHI I.
graver 19. st.

145. »Franciscus I. Austriacus Imperator et Rex« 52 × 37 cm. Gravirano prema originalnom portretu od Natale Schiavone (bakropis)

NEPOZNATI MAJSTOR 19. st.

146. »Franc od Borellah« 62 × 44 cm (litografija)

MANČUN PETAR – MANCION
(Dubrovnik 1803. – Rim 1888.)
dalm. grafičar

God. 1815. ili 1817. stupio je kao pitomac u rimski Ospizio di S. Michele, gdje su mu bili učitelji Gian Giacomo (crtanje) i Domenico Marchetti (bakrorez). Cijeli svoj život ostaje u Rimu i većinom radi za Calcographia Romana, ali stalno održava veze sa svojim zavičajem. Rezao je u bakru djela čuvenih majstora, naročito renesansnih. Njegova vrijednost kao grafičara nije velika, ma da je vješt i solidan likovni umjetnik. Tehnika mu je dosta tvrda u primjeni crtačkog sistema, kojim se služi.
Postoji od Mančuna i desetak portreta savremenih ličnosti kao J. J. Strossmayera i drugih.
G. 1850. postao je profesor rezbarstva u Rimu.

147. »Josip Juraj Strossmayer« 31 × 32 cm (bakropis)

MARCHI A.
talij. graver 19. st.

148. »Kain ubija Abela« 47 × 35 cm. Gravirano prema slici A. Schiavone Meldola (bakropis)

UTKIN NICOLAI IVANOVITCH
(Tver 1780. – Petrograd 1868.)
ruski bakrorezac

Klauberov učenik na Akademiji u Petrogradu. Radio je i u Parizu. Naročito su mu poznati portreti.

149. »Suvorov« 41 × 28 cm (bakropis)

UWIRA V.
mađ. crtač 19. st.

150. »Portret Svetozara Miletića« 46 × 31 cm (litografija)

ZULIANI ANT.
graver poč. 19. st.

151. »Dositej Obradović« 18 × 11 cm. Portret otisnut na prvoj strani knjige »Mezimac« od Dositeja Obradovića, izdanoj u Budimu 1818. Izdanje osobito rijetko (bakropis).

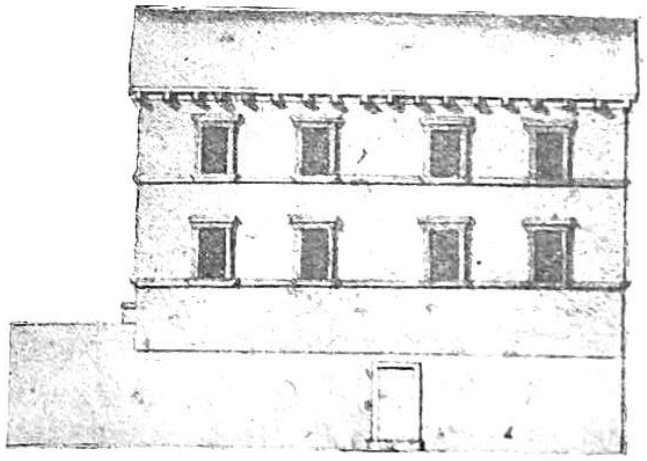

Stari nacrt kneževog dvora u Cavtatu

Bukovac Vlaho (1855–1922): *Portret Bogišića*

Bonifazio Natale (1537?–1592): *»Podizanje obeliska u Rimu«* (detalj)

Klović Juraj (1498–1578): *Sv. Juraj*

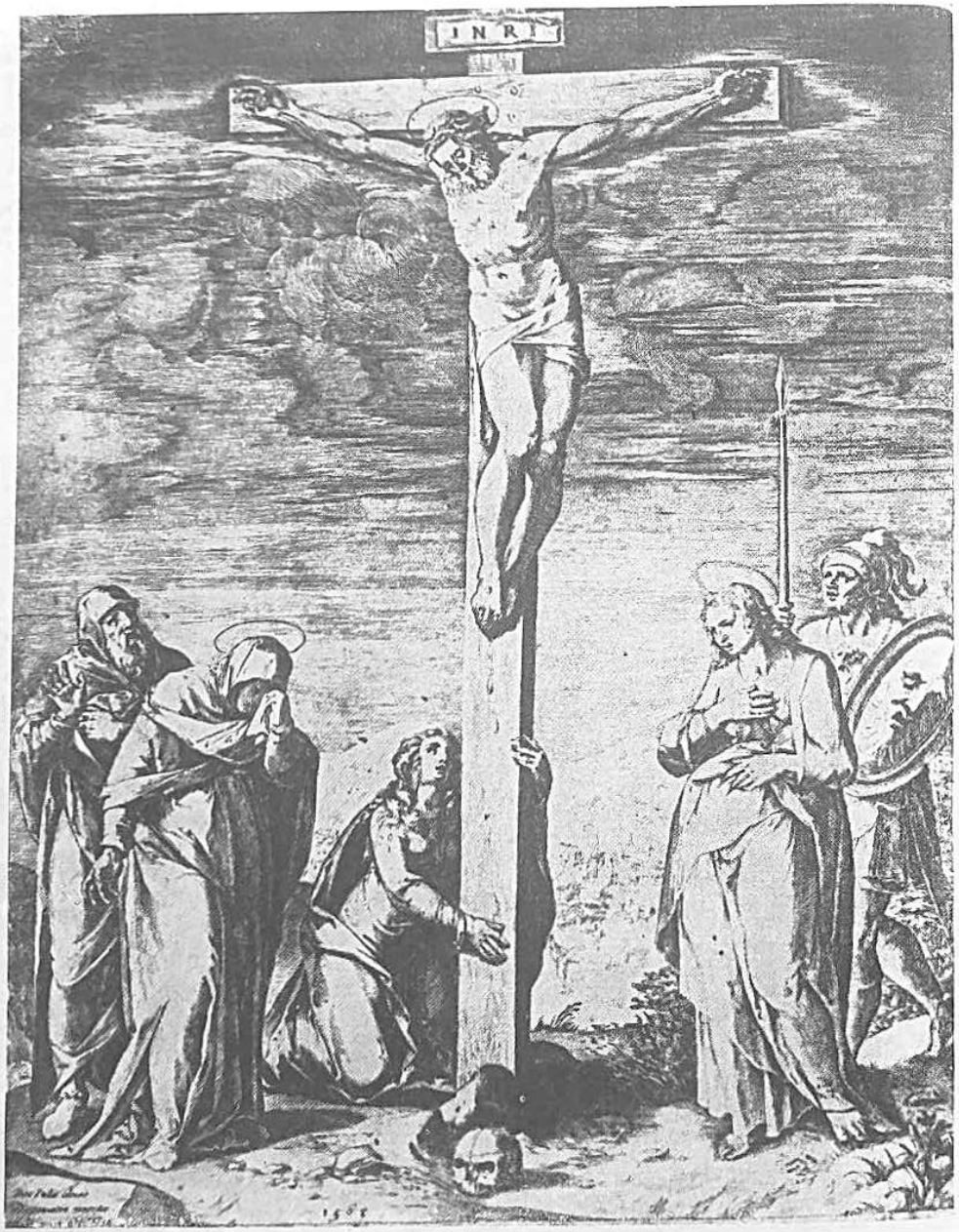

Klović Juraj (1498–1578): *Raspeće*

Andreas Schiavone da Meldolla-Medulić (1503?–1563): *»Majka s djetetom«*

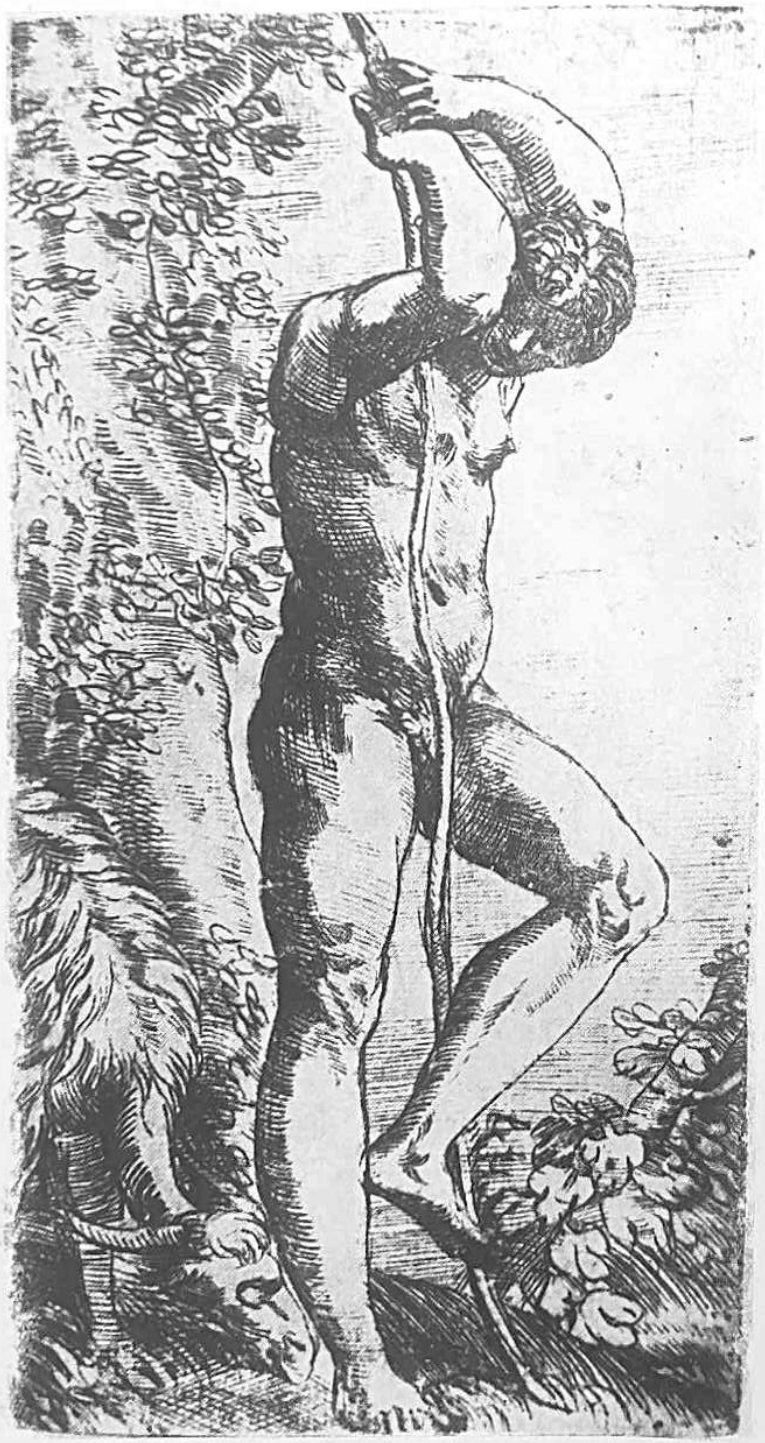

Andreas Schiavone da Meldclla-Medulić (1503?–1563): *»Akt«*

Andreas Schiavone da Meldclla -Medulić (1503?–1563): *»Aktovi«*

Rota Kolunić Martin (oko 1530–1592): *»Borba vojske s životinjama«*

Bella (Stefano della) (1610–1664): *»Vojnici na konju«*

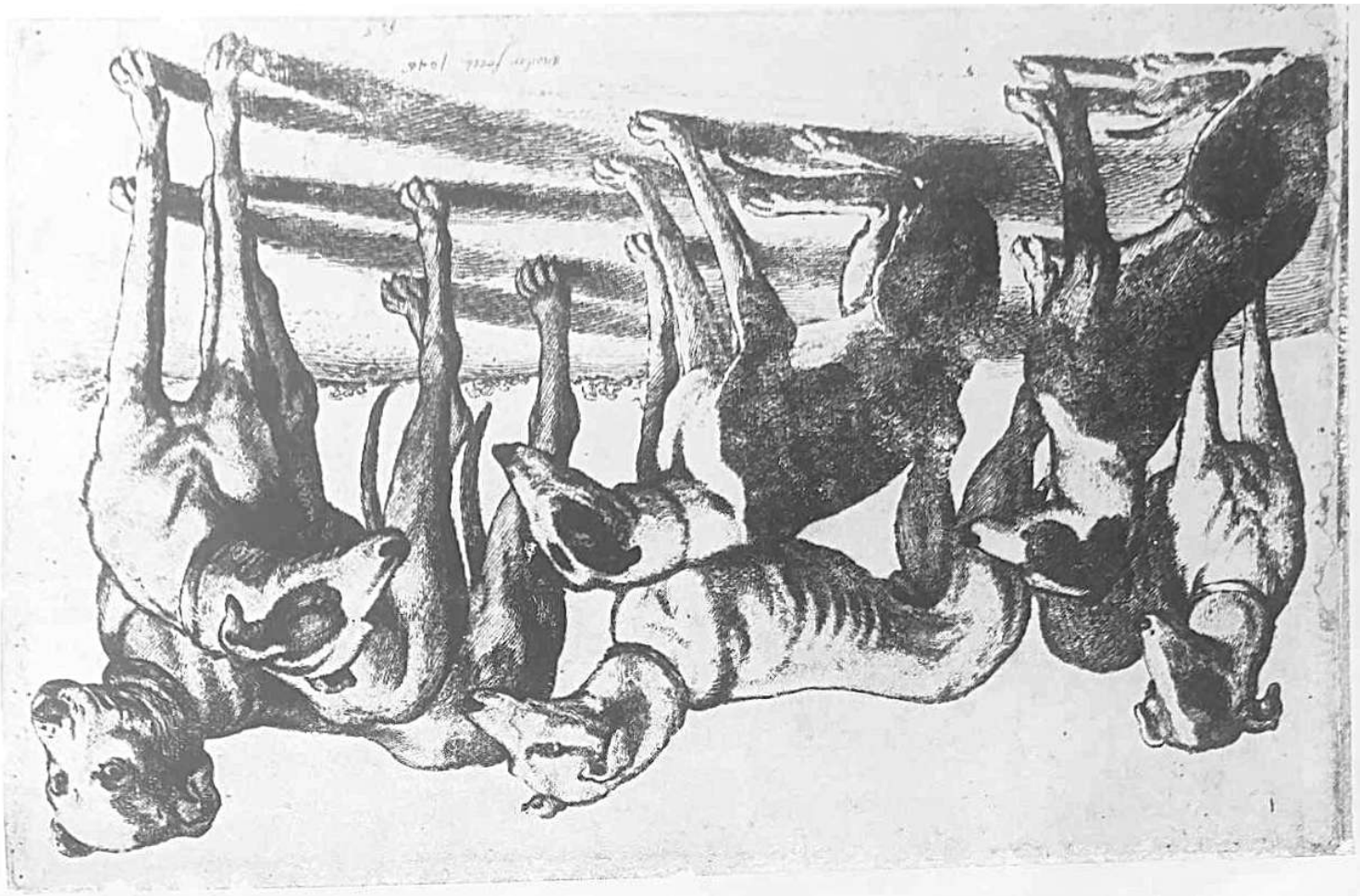

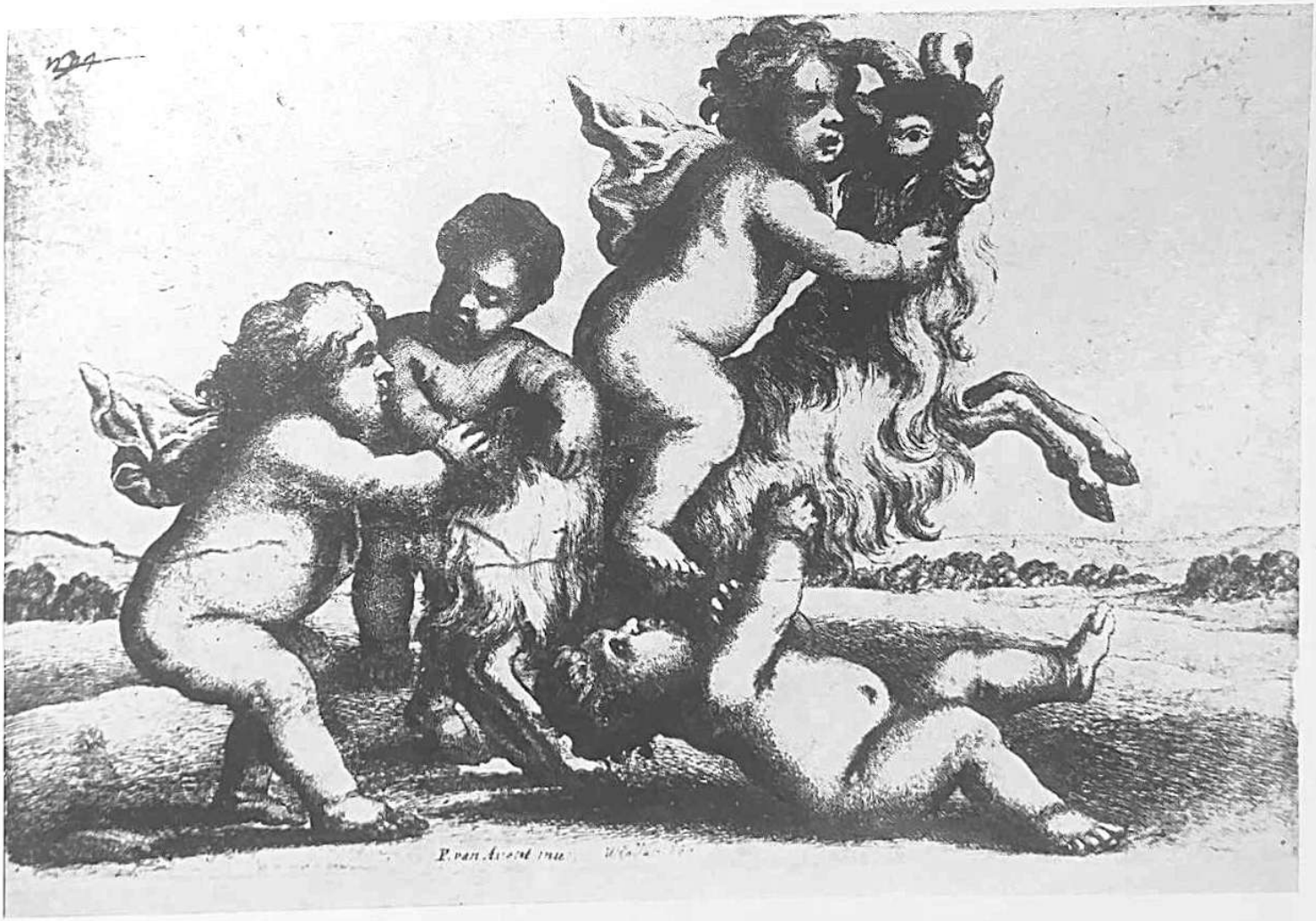

Hollar Wenzel (1607–1677): »Četvero djece s ko[illegible]«

MEYSSENS CORNELIS: »*Nikola Zrinjski*«

HAUBLIN NICOLAUS XVII.: »*Mathias Flaccius Illyricus*«

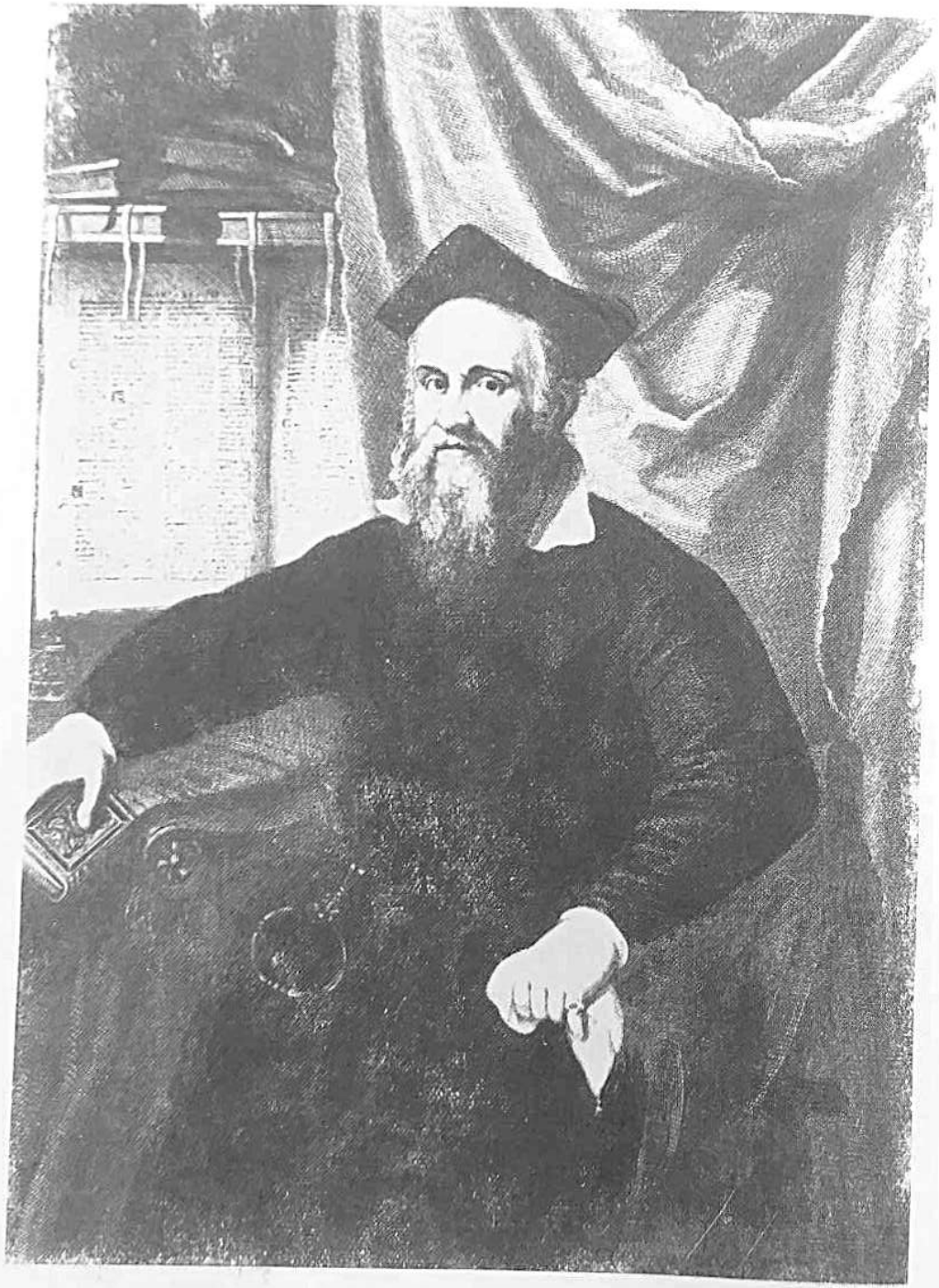

Miervelt Michiel (1567–1641): *»Marcus Antonius de Dominis«*

Lorenzini Antonio (1665–1740): *»Kain i Abel«* po A. Schiavoneu

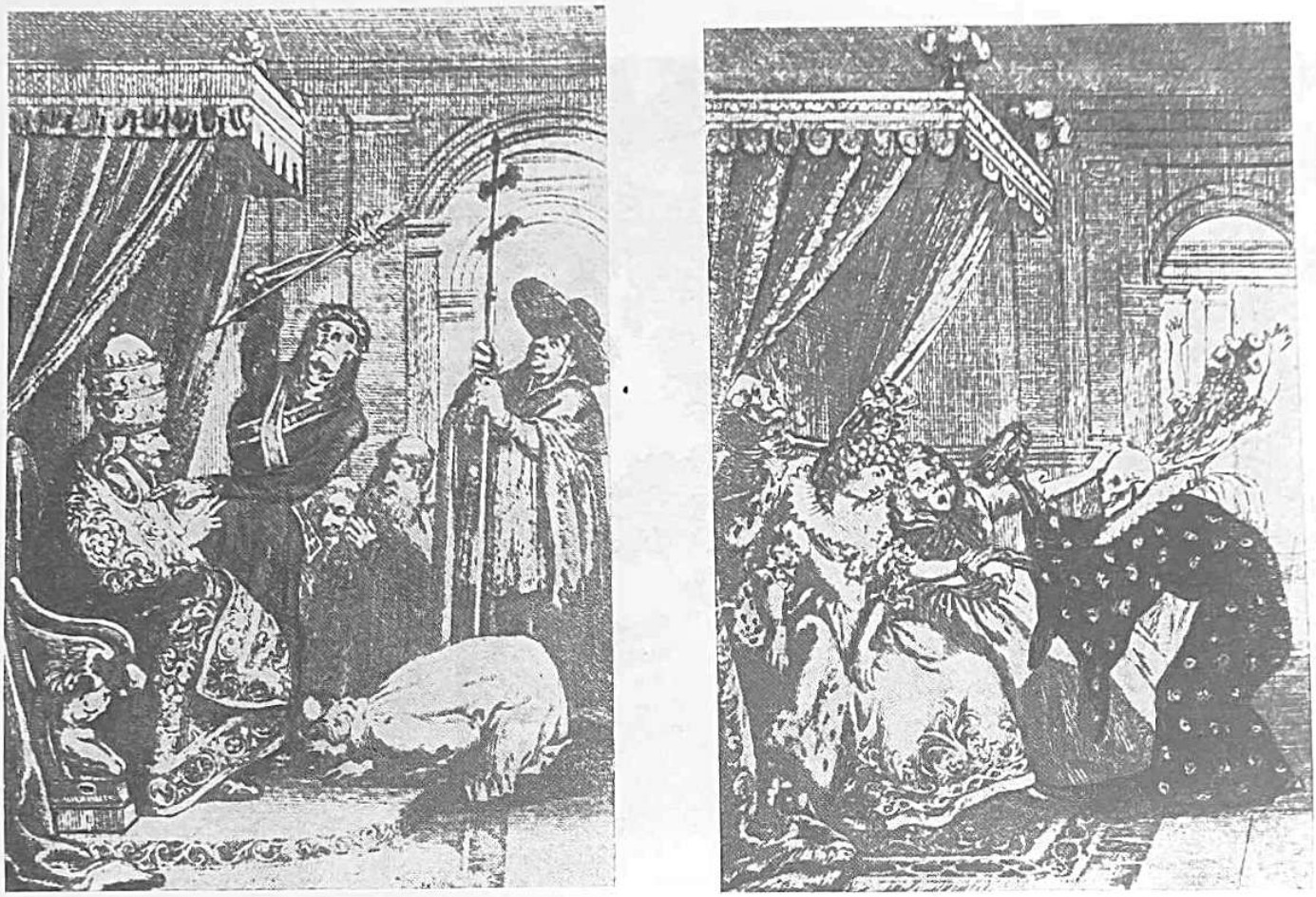

Chodowiecki Daniel (1726–1801): *Iz mrtvačkog plesa: »Papa« i »Kraljica«*